

Onderwerp Cultuurhistorische waardenkaart Midden-Drenthe**Informatie**

Datum	28 juni 2021	Overleg gepleegd met:
Behandelaar	Saco van Veen	☒ Financieel adviseur: Henk Heijnen
Zaaknummer	2187604	☐ Personeelsconsulent:
Portefeuillehouder	Wethouder	☐ Medewerker bestuur en juridische zaken:
	Bouwman	☐ Naam medewerker:
Besluitvormend orgaan	College	☐ Communicatieadviseur:
		☐ Inkoopadviseur:
		☒ Afdeling: Ruimte
		☒ Naam medewerker: Marcel Schurmann, Tiny van Hoek, Iris Zwartkruis, Mylotte Huisjes, Erik Eefting
		Inspraak/adviesorgaan:

Aanleiding/voorgeschiedenis

Vanaf 1 januari 2012 bestaat de wettelijke verplichting om de omgang met en de zorg voor cultuurhistorische waarden vast te leggen in de ruimtelijke ordening. Bij ruimtelijke ontwikkelingen in de gemeente wordt hier al rekening mee gehouden. Om inzicht te krijgen in het zichtbare erfgoed is door adviesbureau BAAC een cultuurhistorische waardenkaart opgesteld. Hiervoor is een inventarisatie verricht van de aanwezige cultuurhistorische elementen in de gemeente. Uitdrukkelijk vermeld dient te worden dat er geen gebiedsdekkende inventarisatie van de bebouwing heeft plaats gevonden. Resultaat zijn diverse kaarten en waardering van ons erfgoed. Hiermee kunnen we aan de wettelijke verplichting voldoen en hebben we een instrument in handen dat dient ter inspiratie voor ruimtelijke plannen en toerisme/recreatie.

Voorstel**Toelichting voorstel**

Erfgoed is van en voor ons allemaal. Het is daarmee een gezamenlijke zorg en een gedeelde verantwoordelijkheid. Een cultuurhistorische waardenkaart geeft erfgoed betekenis zodat we het kunnen identificeren en (h)erkennen. Waarderen is een werkwijze om weloverwogen met dit erfgoed om te gaan. Door de waarde expliciet te maken, kunnen we samen een keuze maken in wat we willen behouden. Op basis van o.a. deze uitgangspunten is het rapport "Gemeente Midden-Drenthe Cultuurhistorische Waardenkaart" opgesteld.

Het college wordt voorgesteld om kennis te nemen van het rapport Cultuurhistorische waardenkaart en de bronnenkaart vast te stellen. De visievorming en de aanbevelingen van het rapport zijn aanleiding om de commissie Ruimte & Groen de volgende vragen opiniërend voor te leggen :

- In hoeverre wilt u op basis van het rapport Cultuurhistorische waardenkaart meer mogelijkheden om gemeentelijke monumenten aan te wijzen? Op welke wijze zou u dit vorm

willen geven (vrijwillig of verplicht)?

- Op welke wijze ziet u de Cultuurhistorische waardenkaart als instrument voor het beschermen van karakteristieke panden?
- Deelt u de gekenschetste aanbevelingen uit het rapport Cultuurhistorische waardenkaart? Heeft u nog andere zaken om mee te geven aan het college voor de uitwerking van erfgoedbeleid?

Alternatieven

Op grond van de Omgevingswet is rekening houden met de cultuurhistorische waarden niet meer voldoende. De Omgevingswet vraagt van de gemeente integraal te kijken naar de leefomgeving en haar samenhang. Op grond van de Sustainable Development Goals (SDG) wordt o.a. het belang van duurzame steden/dorpen en gemeenschappen beschreven, waarbij specifiek aandacht is voor de waardevolle omgeving en een aantrekkelijk vestigingsklimaat. De bescherming en het behoud van waardevolle landschappelijke structuren en de kernkwaliteiten van de gemeente kunnen hier een belangrijke bijdrage in vervullen. Waardering van ons erfgoed is dan ook een pijler onder de invulling van de maatschappelijke opgaven waarvoor de gemeente staat.

Randvoorwaarden

Rapport cultuurhistorische waardenkaart

Het rapport is ingedeeld in een beschrijving van de cultuurhistorische structuur en haar waardevolle elementen en gebouwen, onderverdeeld in landschappen met een gebiedseigen karakter. De gebieden zijn gewaardeerd op waardevolle kenmerken en gaafheid, waarbij attentiegebieden zijn gevormd. In deze attentiegebieden zijn de historische structuur en de landschappelijke gaafheid grotendeels onaangetast. Voorbeelden hiervan zijn o.a. de Orvelter esch, het Mantingerbosch en Witteveen. Voor de inventarisatie van de karakteristieke panden is gebruikt gemaakt van een selectie op basis van de vigerende bestemmingsplannen. Nadrukkelijk dient vermeld te worden dat er geen gebiedsdekkende inventarisatie van alle bebouwing is verricht. Ook de bebouwde kommen zijn beschreven waarbij samenhang met het omringende landschap min of meer verdwenen is.

Beleid

De vaststelling van de cultuurhistorische waardenkaart is een basis voor de verankering van cultuurhistorische elementen en structuren in bestemmingsplannen. In de huidige systematiek wordt al rekening gehouden met erfgoed.

Karakteristieke panden

Voor de bepaling van de waardevolle bebouwing en de landschappen zijn een aantal criteria gehanteerd die een waarde toekennen aan het object of gebied. Het gaat hierbij om o.a. architectonische- landschappelijke- of sociaal- en cultuurhistorische betekenis. Op basis van deze criteria zijn in de gemeente een aantal zeer waardevolle panden gedefinieerd.

Om een zorgvuldige afweging bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen te maken, wordt voor de gebouwen en het landschap een afwegingskader voorgesteld. We weten nu welke cultuurhistorische elementen we herbergen en waar ze zich bevinden. De karakteristieke panden hebben in de huidige bestemmingsplannen een beperkte bescherming. De cultuurhistorische waardenkaart geeft een aanzet tot het behoud en bescherming van deze waardevolle panden. Voorstel is om opiniërend aan de commissie Ruimte en Groen voor te leggen of en in welke vorm karakteristieke panden geborgd moeten worden.

Gemeentelijke monumenten

O.a. door het aanwijzen van gemeentelijke monumenten, kan de cultuurhistorische identiteit vorm krijgen. De inventarisatie van karakteristieke panden heeft aangetoond dat er een grote hoeveelheid gebouwd erfgoed aanwezig is die als waardevol mag worden aangemerkt. Op basis van de waardering zijn de karakteristieke panden ingedeeld in vijf categorieën, waarbij bij categorie 1 en 2 sprake is van zeer waardevol. Deze panden zijn meestal beeldbepalend. Sloop of aantasting zou door de lokale gemeenschap als een groot verlies kunnen worden ervaren. In de analyse zijn ca. 100 panden meegenomen, inclusief de gebouwen uit de wederopbouwperiode. Om de zeer waardevolle panden te behouden, dan wel te versterken, kan overwogen worden om ze als gemeentelijk monument aan te wijzen. Hierbij kan overwogen worden om dit vrijwillig dan wel verplicht op te leggen. De voorkeur is om eigenaren vrijwillig te bewegen om tot aanwijzing over te gaan. Voorstel is om opiniërend aan de commissie Ruimte en Groen voor te leggen of het wenselijk is om als gemeente monumenten aan te wijzen en op welke wijze dit dient te worden uitgevoerd.

Project jonge heideontginning en ruilverkavelingen

Medio juli 2020 is ingestemd met de uitvoering van het project jonge heide ontginningen en ruilverkavelingen, om extra invulling te geven aan deze nieuwe tijdslaag binnen de cultuurhistorie. De resultaten van dit het project kunnen een waardevolle aanvulling betekenen. De provincie heeft in haar reactie op het concept-rapport van de cultuurhistorische waardenkaart al aangegeven dat het thema onvoldoende wordt geduid in de cultuurhistorische waardenkaarten. Gezien de duur van het bovenstaande project en de binnen de gemeentelijke organisatie behoefte aan een definitieve vaststelling van de cultuurhistorische waardenkaart is het niet acceptabel om dit project af te wachten. De resultaten kunnen alsnog op een later tijdstip worden aangevuld.

Landschapsbeleidsplan

In 2012 is het Landschapsbeleidsplan vastgesteld waarbij cultuurhistorie, archeologie en aardkundige waarden belangrijke onderwerpen zijn. De gemeente heeft in dit landschapsbeleidsplan haar visie vastgelegd op het landschap. In de cultuurhistorische waardenkaart worden ook waardevolle elementen en landschapstypen beschreven. De huidige inventarisatie en opname van de karakteristieke landschappen kunnen de basis vormen voor de actualisatie van het Landschapsbeleidsplan.

Beleving

Welke kansen biedt cultuurhistorie voor toerisme en vrijetijdsbesteding? Kunnen verhalen over erfgoed deze versterken en beleefbaar maken en op welke wijze kan dat? De mogelijkheden om cultuurhistorie te koppelen aan recreatie en toerisme, zullen op basis van het rapport Cultuurhistorische waardenkaart verder uitgewerkt worden. Dit valt binnen de opdracht aan adviesbureau BAAC. Nadere afstemming hierover zal met de beleidsmedewerker toerisme plaats vinden. Dit kan mooi aansluiten met de uitvoering van een archeologisch beleefpunt. Verder is in de opdracht meegenomen om te bekijken op welke wijze sociale media kan worden ingezet voor bevordering van het cultureel erfgoed. Hiervoor wordt een gespecialiseerd bureau (TGV) ingezet.

Risico's

Archeologie

De archeologische waarden (niet zichtbaar erfgoed) worden met de inwerkingtreding van de Monumentenwet al in ruimtelijke ontwikkelingen meegewogen. Hiervoor is een archeologische beleids- en verwachtingskaart opgesteld in 2012. Archeologie is ruimtelijk geborgd in de bestemmingsplannen. Archeologie is dan ook niet in dit onderzoek meegenomen. Een aanbeveling uit het rapport Cultuurhistorische waardenkaart is om archeologische beleids- en verwachtingskaart

te actualiseren. Voor de actualisatie is extra budget benodigd. Hiervoor is geen ruimte binnen de reguliere producten.

Financiële gevolgen

Voor de uitvoering van de cultuurhistorische waardenkaart is door de raad reeds een budget beschikbaar gesteld van €30.000. De provincie Drenthe heeft vanuit de cultuurnota middels cofinanciering hetzelfde bedrag beschikbaar gesteld. Voor de uitvoering van de cultuurhistorische waardenkaart zijn extra kosten gemaakt om de karakteristieke panden en panden uit de wederopbouw te inventariseren en te waarderen. Deze extra kosten zijn vanuit het budget Bestemmingsplannen gefinancierd.

Voor uitvoering van enkele aanbevelingen uit het rapport Cultuurhistorische waardenkaart, welke opiniërend aan de raadscommissie Ruimte en Groen worden voorgelegd, kan aanvullend budget benodigd zijn. Een nadere uitwerking hiervan volgt na behandeling in de raadscommissie.

Personele gevolgen

N.v.t.

Duurzaamheid

Met de energietransitie gaan we naar een duurzame energievoorziening die gevolgen heeft voor de leefomgeving en het landschap. Erfgoed kan inspiratie geven aan de inpassing van deze duurzame vormen voor hernieuwbare bronnen zoals zon- wind- en bio-energie. Bij de zorgvuldige integrale afweging van deze maatschappelijke opgaven draagt erfgoed bij aan een duurzame ontwikkeling in de gebouwde omgeving. Hiermee kunnen we erfgoed inzetten met behoud van de identiteit van Midden-Drenthe en aandacht voor de lokale betrokkenheid stimuleren. Een goed voorbeeld hiervan is het gezamenlijk project met de Stichting Welzijnswerk “Kiek oeze streek”. De Beilervvaart is hier als cultuurhistorische pijler op de kaart gezet en heeft de sociale cohesie van de Beilervvaart versterkt.

Publicatieniveau

Openbaar.

Overig

geen

Vervolgprocedure/communicatie

Na vaststelling zal de cultuurhistorische waardenkaart en bijbehorend rapport op de gemeentelijke website worden geplaatst. De beleidsadviezen en aanbevelingen zullen na vaststelling kaart nader worden uitgewerkt.

Bijlagen

- Rapport Cultuurhistorische Waardenkaart
- Cultuurhistorische Waardenkaart: Bronnenkaart
- Cultuurhistorische Waardenkaart: Attentiegebieden
- Uitgangspunten voor uitwerking van erfgoedbeleid

